UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Consiliorvm Sive Responsorvm Avgvstini Beroii Bononien. I. C. Praestantissimi Volumen ...

Cum Summariis, & Indice rerum, ac verborum locupletissimo

Iurisdictionum, Iudiciorum, & Criminum materias distinctè continens

Bero, Agostino

Venetiis, 1577

Consilivm CXLII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96538

Visual Library

tenere, nō autē de nouo facere, & cōſtruere, ut ē bo
nus text. & in terminis in cle. 1. circa mediū de iu. iu.
c. conſuluit, & ibi Abb. de iudæis, & faciunt not. per
Bal. in l. ſancimus, C. de teſta. Et cū dicti officiales ue-
lint alueū nouū, & opus nouū per aliū diuerſum lo-
cum facere, ſequitur, quòd nō dicunt facere ad repa
rationem, nec ad cōſeruationem, nec fulcire ripas,
nec aggeres, ſed de nouo cōſtruere, argumēto l. 1. §.
opus nouum facere iuncto, §. ſi quis ædificium, ff. de
noui operis nuncia. cum ibi notat. per doct. Et hæc
corroborantur etiam, nam illud ſtatutum loquitur
ſolum in caſu, in quo fieret expēſa pro reparatione,
& conſeruatione dicti fluminis, ergo nō debebit ex-
tendi ad caſum, in quo opus nouum, & cauamētum
per aliud diuerſum locū de nouo fieret cū dāno, &
onere illorum, qui cōmodum, ac utilitatem cōſequi
15 nequeunt: quoniā † diſpoſitio ſtatuti oneroſa loquēs
de reparatione, & cōſeruatione non poteſt trahi ad
caſū, in quo opus nouū de nouo cōſtrueretur, & fie-
ret, ſed ſolum ad caſum, in quo opus antiquum fulci
retur, & manuteneretur, nō mutādo formā antiqui
operis, d. c. cōſuluit, & ibi Abb. expreſsè de Iudæis, l.
uſufructuarius nouum, ff. de uſufruct. & eſt optimus
tex. in l. fi. in fi. & ibi Bal. C. de iudæis. Et cū ex prædi
ctis colligatur, aliud eſſe reparare, ſeu cōſeruare, &
aliud eſſe opus nouū facere, & cōſtruere, quoniam
opus nouum facere, & conſtruere eſt maius, quàm
reparare, & conſeruare, ſequitur, quòd ſtatutum
maxime oneroſum loquēs de reparatione, & cōſer
uatione, ꝙ eſt minus, non debebit extendi ad cōſtru
16 ctionē de nouo, quod eſt maius, q̃a † in materia one-
roſa, & ſtricti iuris, ut in ſtatutis, in q̃bus uerba ſunt
propriè, & ſtrictè intelligēda iuxta, l. quicquid aſtrin
gendæ cum ibi not. per Bart. ff. de uerborum obliga.
l. 3. §. hæc uerba, ff. de nego. geſtis, & in c. noſtra ex-
tra de iniurijs, & dam. dat. nō procedit argumētum
de minori ad maius affirmatiuè, auth. multo magis
cum ibi not. per Bal. C. de ſacroſan. eccl. per Bar. in
l. uentre, in 5. colum. ff. de acquir. hæred. & per Io. de
17 Imol. in l. ſi uerò, §. de uiro, ff. ſolu. matri. Et † non eſt
faciēda interpretatio, propter quam reſultet intelle
ctus irrationabilis, c. erit autē, 4. diſt. & Bal. in l. ex ſa
cto, in prin. ff. de uulga. & pupill. Nec allegata ſupra
in cōtrariū obſtāt, quia licet ex prędictis reſpōſio ſa-
tis, ſuperq́; cōſtet, tamē ſpecialius reſpōdēdo dico in
primis, ſtatutum prædictum in fin. uerb. procedere,
quādo tractaretur de reparatione, & cōſeruatione,
non autem de nouo opere conſtruendo, mutando
formā antiquā antiqui fluminis prout latius dictum
eſt, coniungēdo finem dicti ſtatuti cum præcedenti-
bus, ut ſtatim dicā. Secundo illud ſtatutū in fin. uerb.
debet intelligi, & declarari ex pręcedētibus in eo po
ſitis, dum prouidet de reaptatione, & manutētione
aggerum, & riparū dicti fluminis, diſponēs, quòd te-
neātur conferre cōia. & terrena poſita à dicto ponte
infra, & à ſtrata recta Medicinæ eundo deorſum. Itē
cū hoc ſtatutū emanauerit ſolum, ut prouiſio fieret
circa flumē Quaternæ à dicto pōte infra, ut latius ſu
pra dixi, ſequitur, quòd licet ſtatutū in fi. uer. ſimplici
ter, & generaliter loquatur de cōſeruatione, & repa
ratione dicti fluminis, ut cōmunia, & terrena iuxta
flumē Quaternæ poſita cōferre teneantur, tamē de
bebit intelligi, & interpretari ſecūdum præcedētia,
ut teneātur cōferre cōmunia, & terrena poſita iuxta
dictum flumen inter illa duo flumina, de quibus ha-
betur in fine ſtatuti, à dicto ponte, & à dicta ſtrata re
cta Medicinę infra, & eundo deorſum, & non ſurſū,
18 & per conſequens, quòd † capitulum illius ſtatuti in
fine poſitum recipiat declarationē, & interpretatio
nem ex præcedentibus iuxta l. ſi ſeruus, in fin. ff. de
legat. 1. l. talis ſcriptura, in fin. ibiq́ue doct.
Bar. in l. ſi idē, §. ſi una, ff. de iuriſdi. omnium
Card. in clemē. 1. §. fin. de iure patr. l. fin. &
ff. de reb. dub. Et dicit Paul. de Caſt. in cōſi.
primo dubio per textum in l. utrum, uerſi. &
de petitio. hæredita. quòd uerba ſtatuti præc
declarāt ſequētia: Sed dictum ſtatutum po
capitulū in fine cōtinuata ſcriptura, ut pate
19 uerbis item, quòd, † quæ uerba ſtant continua
xta ea, quæ habentur per Bar. & alios in l. in
dis, ff. de legat. 3. l. item, ff. de conſtitu. pecun
uinum, §. cui, de uin. tritico, oleoq́ue lega.
capitulum in fine poſitum declarationem
dētibus recipiet. Et ſi diceretur, quòd dictio
ſtet repetitiuè, & nō cōtinuatiuè iuxta d. l. in
dis, cū ibi not. tunc etiā intentum habeo,
omnes qualitates poſitas in pręcedētibus d. l.
tendis cum ibi not. & l. ſeiæ, §. caio, ff. de fund
cto. Debebit igitur intelligi de reparatione, &
uatiōe à dicto pōte infra, ut illa cōmunia, &
teneātur, quæ ſunt à dicto pōte infra, prout
20 expreſsè in præcedentibus diſponit, quia †
ſemper ad caſus in eo expreſſos. & ſpecifica
ri debet, Bal. in l. cum quidam, C. de duobus
obſtat, quòd ita intelligēdo ſtatutum in fin
eo capitulo eſſet ſuperfluum. nihilq́; opera
tra l. 1. in fin. ff ad munic. l. ſi quando, ff. de
ſi domus, in principio, ff. de lega. 3. & c. ſi pr
21 uilegijs in 6. Quoniā reſpōdeo primo, quo
debemus dicere ſtatutū in fin. eſſe ſuperflu
operari, quā quòd intelligatur, quòd omnia
nia, & terrena poſita inter flumen Gagliana
tonariæ à principio fluminis Quaternæ uſq;
teneātur, quoniā ſequeretur illos teneri, qu
utilitatē, nec dānum aliquo tēpore ſunt pa
ſic indebitè, & cōtra naturalem rationē tene
damnūq́ue paterētur, & magis pati debem
ſtatutum ſit ſuperfluum, & nihil operetur,
indebitè quis dānum patiatur, c. dudū, cū ib
priuil. c. ſuggeſtum, de deci. Bal. in c. 1. ue
quòd ſtatutum de natu. feu. & melius in l. cu
tre in ult. col. C. de rei uēdi. Secundo reſpōdeo
ultra prius diſpoſita in fine dicti ſtatuti addi
ultra reparationem aggerū, ſeu riparum cō
aliquid debere fieri pro reparatione, & con
ne ipſius fluminis, & cauamēti iam facti,
teneātur conferre cōmunia, & pro alia dim
rena ſupradicta, & cōſequēter ſtatutū in fin
quid addere, & de nouo inducere dicitur re
uamēti, & fluminis iam facti. Præterea ſtatu
dictū loquitur ſimpliciter de reparatione, &
uatiōe fluminis Quaternæ, ergo nō debet ex
caſū, in quo ageretur de cauamēto, ſeu cōſer
noui aluei, & cauamēti, ꝙ fit nō ſimpliciter
aquas Quaternæ, ſed mixtim etiā propter a
glianæ, & cōſequēter pro noua cōſtructione
22 uamēti tàm Gaglianæ, quàm Quaternę, ſta
tutū loquēs de tali ſimpliciter, nō habet locū
ꝙ eſt tale ſecūdū quid, l. hoc legatū, ff. de leg
ſimil. tū etiā quia ſtatutū loquēs de caſu ſimp
extenditur ad caſum mixtū, & de hoc ſuffici
tere ad not. per Bart. & alios in l. 2. in princ. ff.
oblig. cū materia. Et ita concludēdum eſſe

S V M M AE.

1 *Conſuetum quid dicitur per binos actus.*
2 *Diſiunctiua uel poſita inter plura ſtat alternatiuè, &*
partem adimpleri ſufficit.
3 *Et quando diſiunctiua, ſeu alternatiua ſtet ordinatim,*
in uno, & ſucceſsiue in alio uerificetur, & num. 4.
6 *Conſuetum fieri non dicitur eſſe arbitrariū, ſed neceſ*

In periis alternatiuis electio ē iudicis, niſi altera tātū eſſet cōſueta.

Statuti maximè loquentis de eadem, uel ſimili materia pars una debet ſecundum aliam tam præcedentem, quàm ſubſequentem declarari, & intelligi.

Statutum, ſeu lex loquens de cauſa, uel ob cauſam aliquid diſponens, de qua cauſa intelligatur.

Statutum loquens ſimpliciter de tali, & de caſu ſimplici, non habet locum in tali ſecundum quid, nec in caſu mixto.

Statutum certam præſupponens qualitatem abſque proprio concurſu illius qualitatis locum non habet.

Qualitas dicitur, quæ ex re, loco, tempore, & perſonis reſultat.

Vicini non ſunt ij, qui diſtant per ſex, aut octo milliaria, & ſunt diuerſarum uillarum, & regionum.

Lucri amiſſio non dicitur damnum.

Statuti diſpoſitio locum non habet in eo caſu, de quo ſtatutum non loquitur, & ad quem illius uerba non adaptantur.

Reſtituere rem in priſtinum ſuis expenſis in materia aquarum is etiam officio ſuperioris eſt cogendus, qui curſum aquæ ſolitum impediuit, & cauſam alicuius damni dedit.

EPITOME.

De interpretatione, & intellectu alterius ſtatuti Bononienſis poſiti ſub rub. de generali diſpoſitione ſuper laboreriis, & de eadem materia ſupra in alio proximo conſilio tractata hic habetur.

CONSILIVM CXLII.

Illvstrissime domine, in cauſa noui Cauamēti, quā coràm D. V. habēt ciues, & perſonæ habentes terrena à latere ſuperiori ſtratæ, qua itur à ciuitate Bon. ad caſtrum Medicinæ, uſq; ad ſtratā maiorē, qua itur ad ciuitatē Imolę ſup ītelligētia ſtatuti generalis poſiti ſub rub. de generali diſpoſitione ſup laborerijs, ad quod ſolū reſuidet redacta, cū alias omnis uis fieret in quodā alio ſtatuto particulari ſub rubr. de duabus uijs, &c. quāuis nudius tertius hinc inde aliqua ex tēpore dicta fuerint, & quaſi tumultuario prælio fuerit dimicatū, cū ingenuè fatear me tūc ſtatutum illud in ea parte nō uidiſſe, & cū ſtatuta ſint facti, illorū etiā penes peritiſſimos tollerabilis ſit ignorātia, c. 1. de cōſt. in 6. & l. 2. ff. de iuris, & fact. ignor. tamē nūc uiſis, & diligēter cōſideratis uerbis dicti ſtatuti generalis, nō nulla quā breuius fieri poterit, deducā: Et ut res clarius liqueat, uerba ipſius ſtatuti prius referā, quę in ſecūda pagina ſunt iſta, Et officiales ſtratarū, & dicti boni uiri, & magiſtri ad prædicta electi, & trāſmiſſit, requiſitis primo prædictis, qui dānū, & cōmodū reportarēt, poſſint, & debeāt declarare, puidere, decernere, & firmare, an, & quatenus pcedi debeat in ipſo opere, de quo tractaretur, & quæ cōmunia terrarum, capellæ, & collegia, ſeu ſingulares perſonæ, & pro qua parte cōferre debeāt dictæ ſingulares pſonæ ad expēſas neceſſarias in prædictis, quę expēſæ fiāt per illos, quorum expēſis hoc fieri cōſueuerat, ſi hoc cōſtet, uel eorū officialiū arbitrio, diuidendo expēſas, ita tamen, ꝙ omnia cōmunia, & capellæ conferāt pro dimidia tantū pro rata ſuorū æſtimorū inter ea diuidēdo, uel alio modo per ſtatuta ſpecialiter prouiſo, niſi oſtendāt cōtrariū per ſtatuta derogatoria præſēti ſtatuto, & p alia dimidia cōferāt illi, ad quos poſſeſſiones pertinerēt, diuidēdo inter eos p rata tornaturarū, & dānum, & cōmodū, quod ex prædictis uitarēt, ſeu ſentirēt, ſeu cauſā dāni darēt, prout declaratum fuerit per dictos officiales. Quarum cōmunitatū, & guardiarum terrena, & capellæ, ſeu eorum pars recipiunt cōmodū facto laborerio, uel incōmodū, ipſo nō facto, ſeu quoquo modo ſint cauſa talis laborerij fiendi, quia fortè aquæ ſuper ea cadentes decurrunt ad tale laborerium, damnificantes uicinos, niſi tali laborerio prouideatur, uel aliàs quouis modo dānificent uicinos, ipſo laborerio nō facto. Stātibus huiuſmodi uerbis ſtatuti, & ab eo diſpoſitis, puto, illis nō obſtātibus, iudicio ſeniori ſemp ſaluo, ſubſtineri poſſe, ꝙ habentes terrena prædicta, & cōmunia poſita à latere ſuperiori dictæ ſtratæ Medicinæ nō teneātur ad expēſas, nec ad cōtributionē dicti noui cauamēti, quod fit dumtaxat ad cōmodū, & utilitatē quorundam nobiliū tenētium ualles, & paludes, & prata habentia aquam ſtagnantem, prout loquitur iureconſultus in l. 1. ff. ut in flum. publ. cū conſtet dictos ciues habētes terrena à latere ſuperiori dictæ ſtratæ, & cōmunia ibi poſita nullum cōmodum, nec incōmodū de præſenti, ulloque tempore inde percipere poſſe, conſtetque etiā, ꝙ aquæ cadentes à cœlo ſuper dicta terrena nō ſunt cauſa dicti noui cauamenti, ſed principaliter, & immediatè aquæ Quaternæ, & Gaglianæ, ac etiā ciues, & perſonæ habentes dicta terrena à latere ſuperiori dictæ ſtratæ Medicinę nūquā cōſueti fuerint cōferre, nec contribuere pro expēſis dicti noui cauamēti, & aluei dictorū fluminum faciendi, ſed benè cōſtet, ꝙ ad talem cōtributionem conſueti ſunt cōferre alij habētes terrena à latere inferiori dictæ ſtratæ, & maximè ij, qui habēt terrena, prata, & paludes in fine, & circa finem dictorum fluminum, prout aliàs ſæpius, & ſaltem bis. uel ter tēporibus noſtris cōtulerunt, quoniam maximum cōmodum, & lucrum inde reportauerunt, & de præſenti reportāt,
1 ac in futurū ſunt reportaturi: per † quos binos actus illi dicuntur cōſueti iuxta ea, quæ uoluit Bar. in l. mela. in prin. ff. de alim. & cib leg. Et ad hoc dicēdū moueor primo ex uerbis dicti ſtatuti, ut ſupra, relatis, & diſiunctiuè, ac alternatiuè poſitis, quibus cauetur, ꝙ expēſæ fiāt per illos, quorum expēſis hoc fieri cōſueuerat, ſi hoc conſtet, uel eorū officialiū arbitrio, diuidēdo expēſas, &c. Et ſic uoluit dictū ſtatutum diſiunctiuè loquēdo per dictionē uel, quæ diſiungit ſenſū, & uerba, & ſtat alternatiue, ꝙ in caſu, quo conſtaret de ijs, qui cōſueti fuerint expēſas ſoluere, illi prius teneantur, de inde ſi hoc nō cōſtaret, ꝙ arbitrio officialiū expēſæ ſint diuidēdæ, uidelicet pro dimidia inter cōmunia, & pro alia dimidia inter habētes terrena, qui habent cōmodū, uel incōmodum, ſeu inter eos, qui quoquomodo ſunt cauſa laborerij faciēdi, prout
2 in dicto ſtatuto habetur, quoniam † ubicūque diſiuncta uel ponitur inter plura, tunc non æquiparatur uniuerſali, ſed ſtat alternatiuę, & ſufficit alteram partem adimpleri, Bar. in l. ſupra iter, §. officium, ff. de aqua plu. arc. iunctis dictis per eum in l. is, qui ducēta, §. utrum, ff. de reb. dub. l. ſi ita, ff. de manumi. teſta. l. is, qui ſuis, §. nihil, ff. de manumiſ. & Dyn. in c. locu-
3 pletari, de re. iu. in 6. Et † quando dicta diſiunctiua ponitur inter duo, quorū primū eſt conditionaliter poſitū, tūc ſtat ordinatim, ut illud prius debeat adimpleri, deinde ſi illud nō adimpleatur, ſeu impleri nequeat, aliud ſucceſſiuè, & ordinatim ſit adimplendū ex mēte diſponētis, l. ſæpe, cum glo. in uerb. nā cū dicitur, ff. de uerborū ſignifica. ubi ſi cōiuncta illo caſu, quo habetur p diſiūcta, ponatur inter ſuos, & agnatos, & cognatos, ut ibi exemplificatur, quo caſu dicitur poni conditionaliter, l. 1. ff. quis or. in bono. poſſ. ſerue. tunc ordinatim, & ſucceſſiuè uocātur, hoc eſt primo ſui, & ſuis deficientibus, uel nolentibus, agnati, & his deficiētibus, cognati, & non ſimul. nec ordine peruerſo iuxta d. l. 1. ff. quis or. in bo. poſ. ſeru. iun
4 cta l. 1. §. qbus, et per totū, ff. de ſucceſ. edic. ergo † hęc magis dicēdū eſt in caſu, in quo ipſa diſiūcta uel, ſeu, aut, ponitur īter duo, quorū primū ſit cōditionaliter poſitū, & aliud ſub contraria cōditione cēſeat adiectū, cū diſiūcta uel, ſeu, aut, magis ſēſū, & uerba diſiū

gat, q̃ coniūcta eo caſu, quo ſtet diſiūctiuè, vt colligi
tur ex ijs, quæ habētur in d. §. utrū, in d. l. ſæpe, & me-
lius ex ijs, quæ uoluit Bar. in l. vxorem. §. teſtam. ff. de
5 leg. 3. qui inquit, † ꝙ quādo alternatiua ponitur inter
illa, in quibus datur ordo iuris, tūc debet intelligi, ut
ſtet ordinatim, & prius verificetur in primo, deinde
ſucceſſiuè in alius: & clarius faciūt ea, quę habētur ꝑ
Bar. in l. 4. §. prætor ait in prin. ff. de dam. infect. dum
reſpōdet tex. in l. ſcire oportet, ff. de excu. tuto. ibi ad
faciem, uel ad domum, & dicit, ꝙ cum nō ſit quis ci-
tandus ad domum, ſi copia perſonæ haberi poſſit, di
ctio uel poſita inter citationē perſonalē, & citationē
ad domum, denotabit ordinem, ut prius debeat cita
ri perſonaliter, & ſi perſonæ copia haberi nequeat,
tunc citatio poſſit ad domum fieri. Alternatiua igi-
tur uel ordinem denotabit, & in uno tantum uerifi-
cabitur, quamuis ſit legis alternatiua, ut eſt bonus
tex. cum ibi not. per Bar. in l. ſi deceſſerit, ff. de bon.
poſſ. contra tab. Sed ſtatutum prædictum uult, ꝙ cō-
ſueti ſoluere teneantur ad expenſas, ſi de eis conſtet,
uel hoc ſit in arbitrio officialium, ergo hoc arbitra-
rium debet intelligi in caſu, quo non conſtet de iis,
qui fuerint conſueti per prædicta, alioquin ſequere-
tur, ꝙ in arbitrio officialium eſſet facere, aut ꝙ tene-
rentur ij, qui alias ſunt conſueti, aut alij, de quibus in
dicto ſtatuto, ad arbitrium ipſorum, & conſequēter
officiales poſſent, omiſſis illis, qui ſunt conſueti, deue
nire ad alios poſitos in alia parte alternatiuæ, & eos
ad ſoluēdum compellere, quod falſum penitus uide
6 tur, quia, † ut inquit Bal. in l. quicunque in 4. col. C. de
ſer. fug. id, quod cōſuetum eſt fieri, nunquam cadit
ſub arbitrio, ſeu non dicitur eſſe arbitrarium, ſed ne
ceſſarium iudicis per plura, quæ Bald. ibi allegat in
uerſi. ſcias autē ꝙ &c. & faciunt notabiliter ea, quæ
uoluit Felin. in c. inter cæteras, in 5. col. de reſc. uerſi.
7 quinta reſtrictio, † ubi uoluit, ꝙ licet alias in pœnis
alternatiuis electio ſit iudicis, tamen quando altera
eſſet conſueta, tunc non ſit in eius electione, ſed con
ſuetum ſequi teneatur. Quæ declaratio, & intelligen
tia dicti ſtatuti corroboratur etiam ex ijs, quæ in illo
habentur tàm ante, quàm poſt uerba ſupra relata, nā
antea, dum ſtatutum ponit, qualiter officiales, & ma
giſtri aſſumpti debeant ſe informare, & in ſcriptis re
ferre, dicit, ꝙ debēt inquirere de omnibus terris, col-
legijs, & perſonis, quæ ad prædicta ſolita ſūt cōferre,
uel uideretur debere, ubi de ſolita collatione nō con
ſtaret, &c. Et ſic ſtatutum uoluit prius debere cōſide
rari, qui conſueti ſint conferre, & ſi de ſolita collatio
ne nō conſtaret, poſtea arbitrio, prout melius, & cla-
rius fieri poterit hæc informatio: & relatio ſit ad co-
gnoſcendū, qualiter poſtea officiales debeant ad ſol
uendum compellere, ut ibi: ergo ſtatutum poſtea di
ſponendo, ꝙ expenſæ fiant per illos, quorum expen
ſis opus fieri cōſueuerat, uel arbitrio officialium, de
bet intelligi, ꝙ prius teneantur ij, qui ſunt conſueti,
ſi de eis conſtet, & ſi non cōſtet, ſit in arbitrio officia
lium, alioquin nō intelligeretur ſecundum informa
tionem, & relationem, quam officiales facere tenen
tur: Deinde in eodem ſtatuto in 4. pag. in §. ubi uerò
dicitur, ꝙ ſi agatur de pōtibus, & diſcurſorijs de no-
uo faciendis, fiant expenſæ per eos, qui cōſueuerunt
conferre, & ſi nō appareat de collatione uſitata, uel
ſtatuto particulari, tunc ſtetur arbitrio, & declaratio
ni officialium, ergo eodē modo etiā debet intelligi
ſtatutū in illis uerbis ſupra relatis, q̃a nō datur ratio
diuerſitatis, & ꝓpterea idē in utroque dici debet, l.
8 titio, ff. de uerb. oblig. Et † una pars ſtatuti maximè lo
quētis de eadē, uel ſimili materia debet intelligi ſecū
dum aliā tàm præcedentem, quàm ſequentē arg. l. ſi
ſeruus pluriū in fi. ff. de leg. 1. & habetur per Pau. de

Caſt. in cōſ. 112. ſuꝑ primo dubio per tex. in l...
uerſi. & puto, ff. de petit. hære. Bar. in l. ſi idē...
ff. de iur. om. iud. & in l. fin. ff. de reb. dub. cō...
enim ſtatutum, ꝙ illi, qui expenſas ſoluere ſu...
ſueti, magis. quàm alij commodum, & utilita...
ſequātur, alioquin prius non grauarētur, ſi c...
nō perciperent, cū ſemper ſtatuta loquētia de...
modi re præ oculis habeāt commodum, & i...
dum. ¶ Secundo principaliter eſt ualde aduer...
dictum ſtatutum in d. uerſi. quæ expenſæ, dum...
in arbitrio officialiū cogēdi pro dimidia habē...
rena, & ſic, qui commodum, uel incommod...
tirent, ſeu illos, qui cauſam laborerij facien...
aut qui quoquo modo eſſent cauſa talis labor...
ciēdi, quia fortè aquę ſuper ea cadētes decurr...
laborerium dānificātes uicinos, nā cōprehen...
illos, qui ſimpliciter dāt causā, ſeu qui ſūt ca...
rerij, ſtatutū debet intelligi de iis, qui ſūt cau...
diata, & proxima, & finalis laborerij faciēdi, ...
debet intelligi de ijs, qui mediatè, remotè, & ...
dā cōſequētiā eſsēt cauſa, ſeu poſsēt dici da...
9 quia † lex, ſeu ſtatutū loquēs de cauſa, uel ali...
causā diſponēs debet intelligi de cauſa prox...
mediata, & finali, nō autem de remota, me...
quæ in cōſequētiā poſſet conſiderari, l. ſoci...
pro ſocio, l. fi. C. de nat. lib. l. metū, §. ſed li...
Bar. in 1. no. ff. quod met. cau. Bal. in l. ge...
uerſi. ſecundo principaliter, C. de epiſc. & ...
not. in l. cum tale, §. falſam, ff. de cōdit. & de...
in l. 2. in fi. ff. de don. & in l. ſi repetēdi uerſ...
quid, C. de cond. ob cauſ. iunctis ijs. quæ hab...
Io. An. & Dom. in c. pen. de immu. eccl. in 6...
in c. cum ceſſante de appel. Sed habentes te...
cōmunia exiſtētia à latere ſuperiori dictæ ſt...
dicinæ principaliter, ꝓximè, immediatè, & ...
non dāt cauſam, nec ſunt cauſa laborerij fa...
di, ſed mediatè, remotè, & per quandam co...
tiā remotā, quoniam aquæ Quaternæ, & G...
itē quidā nobiles habētes terrena paludoſa, ...
ſunt cauſa ꝓxima, immediata, & finalis, ...
oculum unicuiq; rē oculis in facto ſubijcien...
torium eſt omnibus, ergo ſtatutū hoc non d...
bere locum cōtra illos, qui ad Illuſ. D. V. rec...
ne ſoluere cōpellātur. ¶ Nec obſtat, ꝙ aquæ ...
munis proueniētes ex terrenis poſitis à late...
riori dictæ ſtratæ decurrūt, ſeu decurrere po...
laborerium, & uicinos dānificāt, ſeu dānific...
ſunt, quia reſponderi poteſt primo, ꝙ dictæ a...
currētes per dictā foſſam ad huiuſmodi labo...
nō dicūtur aquæ ſimpliciter cadētes ſuper ...
nis, & locis dictorū ciuiū, ſed pro maiori pa...
aquæ prouenietes, & deſcēdetes ex mōtibus...
trāſeūtes, ac decurrētes per foſſata dictorū...
dictā foſsā, ut patet ex deſigno facto, & uni...
inſpicienti cōſtat, ergo ſtatutū no cōprehē...
ciues, cū aquæ, quæ dānū inferre, & ad labor...
currere poſſunt, nō ſint aquæ ſimpliciter ſup...
nis, & locis ſuis cadētes, ſed ꝑ maiori parte ...
aquæ aliūde prouenietes, ut ſupra, de quibu...
10 nō loquitur, quia † ſtatutū loquens ſimplicit...
nō habet locū in eo, quod nō eſt tale ſimplic...
ſecūdum quid l. hoc legatum, ff. de leg. 3. tu...
quia ſtatutum loquēs de ſimplici nō habet lo...
caſu mixto, l. 2. in prin. ibique Bar. & alij, ff. de...
11 rum obligatio. cum materia, tum quia † qua...
tutum loquēs de aliquo facto aliquam cert...
ponit qualitate, non habet locum, niſi ꝓp...
qualitas concurrat, nam qualitas conſidera...
git ſubiectum, cui adiicitur, & ex diuerſitat...
tum diuerſificantur actus, & diſpoſitiones...

§.docere,ff.ui bo.rap.l.fulcinius,§.2.& ibi gl. & Bar. ff.ex qui.cau.in poſſ.eatur,& Bar.in l.1.§.1.ff.ne quid in loco publico. Pau.de Caſt. in l. ſi ꝑ aliū, §.docere, ff.ne quis eū,qui in ius uoca.ui exi.& in l. cogi,C.de pe tit.hære.Io.An.in c.1.de homic.in 6.Alex.in cõſ.224. in 1.col.uol.2.d.l.hoc legatū,c.cõperimus.14.q.6.& c.ſuſceptū de reſcr.in 6.c quãuis, & c.cui de nõ ſacer dotali de prębe.co.lib.c.1.de pœn.diſt.5.& Cald.in cõ ſi.36.ſecūdū numerū meū: Et † qualitas dicitur,quæ reſultat ex re,loco,tēpore,et ꝑſonis ad tradita ꝑ Bal. in l.quicūque,C.de ſer.fugi.in 2.col.ubi etiã dicit, ꝙ diuerſitas qualitatis diuerſificat factū, & cõſequēter iuris diſpoſitionē. ¶ Tertio principaliter cõſiderãdū eſt,ꝙ illud ſtatutū uult eos teneri ad expēſas,qui quo quomodo ſunt cauſa laborerij,ꝗa fortè aquæ ſuꝑ ea uidelicet loca, & terrena cadētes decurrūt ad tale la borerium dãnificãtes uicinos,niſi tali laborerio ꝓuide ret,uel aliàs quouis modo dãnificēt uicinos,et ſic bis cõſiderat,ꝙ dãnificēt uicinos, & ꝙ dãnū uicinorū ſit cauſa faciēdi illos ſoluere,quorū aquæ ad laboreriū decurrūt:Sed † illi,quibus aquæ terrenorū exiſtētiū à latere ſuperiori dictæ ſtratæ Medicinæ dãnū infer re poſſūt,nõ poſſūt dici, nec ſūt uicini, ſed ualde re moti,& fortè per ſex,ſeptē,& octo milliaria diſtãtes, & ſūt diuerſarū uillarū, & regionū,ut eſt notoriū,ut in l.1.§.hoc autē,& ibi Bart.ff.ad Sylla.& melius per Bar.in l.tertius,ff.de aqua plu. arc. Pet. de Anc. in c. canonū ſtatuta in uerſ.ulterius ꝗa ĩ ſtatutis extra , de conſti.in l.fi.& ibi Alex C.de his,quibus,ut indig.& Alex.in cõſ.21.uol.4.cū ſi.ergo nõ debēt ex dicto ſta tuto teneri,nec cõprehendi,cū nõ ſint uicini, prout ſtatutū hãc uicinitatis qualitatē cõſiderat. ¶ Quarto põderãdū eſt,ꝙ ſtatutū illud ad hoc, ut teneãtur,cõſi derat,& prẹſuppõit,ꝙ aquæ cadētes dent dãnū, & dã nū dicitur eſſe adēptio, & priuatio,ſeu diminutio pa trimonij iã quæſiti,l.dãnū,ff.de dam. infe. † adeò,ꝙ amiſſio lucri, & meliorationis nõ dicitur eſſe dãnū, & ille, cuius res non melioratur, ſeu ꝗ lucrū amittit, nõ dicitur dãnificari,ut ibi, & arg.l.fi.C.de codi. Sed aquæ dictæ foſſæ cõmunis, & cadētes ſuꝑ terrena di ctorū ciuiū decurrētes ad dictū laboreriū nõ dicun tur inferre dãnum habētibus terrena, & paludes, ſeu ualles in fine dictorū fluminū Quaternæ, & Gaglia næ,ſed ſolū illis lucrū auferre, & ne cõmodū, & utili tatē cõſequãtur, hoc eſt ne meliorent, & ſuas terras eleuēt, & ad culturã reducãt, & hoc nõ eſt dãnū in ferre,ſed ſolū illorū lucrū, & cõmodū impedire,quo niã prius tales habētes ualles, & prata ſtagnoſa nul lū,uel ſaltē modicū ex dictis ſuis terris lucrū, & com modū habebãt, & cõſequebãtur,nunc uero maiorē habēt utilitatē, & maximã ex præſēti nouo cauamē to eſſent habituri,ſi illud fieret,ergo infertur,ꝙ dato aquas cadētes dictorū ciuiū decurrere ad laboreriū prædictū,ꝓpter hoc tamē nõ dicerētur uicinos illos dãnificare,quãuis poſſent dici eorū lucra,et cõmoda aliqualiter impedire, & cõſequēter ex diſpoſitione dicti ſtatuti ad cõferendū teneri nõ debēt , quia † de hoc caſu ſtatutū nõ loquitur,nec illius uerba ad caſū noſtrū adaptãtur,l.4.§.toties,ff.de dam.infec.l.ſi ſer uū,§.nõ dixit prętor,ff.de acꝗ. hære.& Bal.in l.1.col. 3.C.ſi qs omiſſ.cau.teſt.Præterea ſi dictæ aquæ foſſæ cõmunis dãnū inferãt,ſeu melius loquēdo lucrū illo rū nobiliū impediãt , hoc cõtingit culpa ipſorū, ꝗ ut ſua terrena eleuarēt,temere, & de facto aggeres, & ripas dictorū fluminū ſæpius inciderūt,ut notorium eſt,& ipſimet fatētur , & ꝓpter hoc dicta foſſa cõmu nis fuit illorum culpa repleta, & non potuit retinere aquas ſuas,quæ uagãdo terrena illorū nobiliū inun dãt,qui etiã clauſerūt per tranſuersū à latere inferieri aquas dictæ foſſæ faciēdo aggerē, & foſſatū impediē tes aquæ decursū ad loca ſua cõſueta ad effectū, ut il las aquas ad quædã ſua molēdina ducerēt, prout du cūt . Ergo ſi ex dictis aquis aliquis incõmodi ſentiūt, ſis eſt imputãdū, c.dãnū,de reg.iur.in 6.& l. quod quis,ff.eo tit.Et ideò eſsēt cõpellēdi,& cogēdi etiã ex mero officio ſuperioris ad rē,& foſsã prędictã illorū expēſis in priſtinū reſtituendū,ut habetur clariſſimè in dicto ſtatuto,in 6. pag.in §. & dicimus etiã, & l. is cū quo,cū gl.& ꝑ totū, ff.de aqua plu. arcen. & l.1.§. nõ autē,ff.de flumi.cū ſi.Poſſent etiã plura alia ad fa uorē dictorū ciuiū cumulari,quorū aliqua alias,quã do huiuſmodi cauſa iterū fuit agitata,tempore,quo alia cauamēta dicti fluminis Quaternæ facta fuerūt, ſcripſi,& deduxi in cõſilio tūc ꝑ me edito,ſed ne ſim lõgior, & aures Illuſtriſ.domini mei obtūdã, & offē dã,his nūc cõtētus illa omittere decreui. Laus Deo.

S V M M AE.

1 *Aqua pluuia naturaliter decurrens per riuum ſolitum , & per fundum ſuperiorem ad inferiorem , quo minus ad inferiorem decurrat , impediri non poteſt.*

Etiam ſi inferiori noceat nu. 4.

2 *Secus de aqua manu hominis in alienum proiecta , & num. 7.*

3 *Quiſque in ſuo facere poteſt , quicquid uult , ut ſibi proſit , etiam ſi alteri noceat , & quomodo.*

5 *Loci natura, & conſuetudo ſemper inſpicienda in recipiendo aquã pluuiam à loco ſuperiori prouenientem.*

6 *Aqua in fundum uicini quando , & quomodo poſſit immitti, & quando , & quomodo non.*

L. apud trebatium in princ. ff. de aqua plu. arcen. declaratur.

EPITOME habetur in ſummario ſub nu.1.

CONSILIVM CXLIII.

EXCELLENTISSIME Domine,quod Sebaſtianus in cauſa, quã habet cū aduerſario uolēte ꝓhibere aquã pluuiã decurrētē per ſolitū riuū,qui trãſit per fundū ipſius Sebaſtiani, & immediatè per fundos uicinorū, & ultimo peruenit ad fundū aduerſarij, debeat obtinere, magis de
1 iure exiſtimo , † cū dicta aqua naturaliter decurrat ꝑ riuū ſolitū ad fundū inferiorē dicti aduerſarij,l.1.§.deniq;, ff.de aqua plu.arc.ꝗ tex.loquitur in agris,in quibus ſūt aquę diſcurrētes:ager enim inferior in hoc ſuperiori naturaliter ſeruire cēſetur,ut teneatur recipere aquas,quæ à ſuperiori decurrūt,maximè per locū, & riuū ſolitū, & cõſuetū,ꝗa ſicut omnis pinguedo terræ ad locū inferiorē decurrit,ita etiã ad eū aquæ incõmodū defluere debet,ut in d.l.1,§.deinq; il 2.& ꝑ Moder.Vero.in tract.de ſeruit.in c. de ſeruit.proiiciēdi, uer. nec obſtat tex. in l. ſicuti,§.ariſto.ff.ſi ſeruit.uen.
2 ꝗa loquitur nõ de aqua pluuia,ſed † de aqua ꝓiecta ex domo,ſeu loco alicuius manu hominis in alienū,puta in areã, uel fundū alienū , ut ex illo tex. colligitur, quē ita præfati,Moder.in loco allegato intelligūt. Secūdo facit tex.not.in l.fluminū,in fi.ff de dam.infe.&
3 in d.l. 1. §. deniq; il 1.ubi colligitur regula,ꝙ † unuſquiſq;põt in ſuo facere opus,quod ſibi proſit, & alteri noceat, dūmodo animo nocendi alteri hoc non faciat,quod in dubio præſumitur,ut ibi per gl. in uerb. nõ teneri:Nec obſtat d.l.ſicuti,§.ariſto, quia, ut dixi, loquit̃, quãdo manu alicuius, & opere facto aliꝗd in alienū immittitur,nõ autē quãdo aqua naturaliter ꝑ ſuperiorē locū ad inferiorē decurrit: & optimè facit id,quod uoluit Bar.in d.l.fluminū in fin.in 1. oppoſi. Tertio oĩno bene cõſideretur tex. in d.l. 1.§.denique il 1. & il 2 ꝗ loquitur in hoc caſu , quãdo aqua pluuia naturaliter decurreret de loco ſuperiori ad locū inferiorē, & ibi primo ponit̃ regula , ꝙ quis poteſt in ſuo facere,quidquid uult,ut ſibi ꝓſit,dūmodo hoc nõ faciat animo nocēdi alteri, & ĩ dubio præſumitur,ꝙ nõ animo nocēdi,ut ꝑ Bar.ibi:Secundo colligitur ibi,ꝙ